

EU peníze do škol

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Autor:	Mgr. Jan Syrový
Předmět:	Fyzika
Ročník:	7.
Název:	Rovnovážná poloha tělesa
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.4.00/21.3729
Ev. číslo DUM:	12-03-13
DUM vytvořen:	1.8. 2013
Škola :	ZŠ 1. máje 10a/956, 736 01 Havířov - Město
Anotace:	DUM slouží k upevnění a rozšíření znalostí žáků o těžišti těles a důsledcích jeho polohy pro rovnováhu tělesa.
Očekávané výstupy:	Žák rozlišuje jednotlivé druhy rovnovážných poloh, zdůvodní podmínky rovnováhy, rozhodne, v jaké rovnovážné poloze se těleso vyskytuje.

ZŠ 1.máje

Teorie:

Rovnovážná poloha tělesa

Těleso je v rovnovážné poloze tehdy, když na něj působící síly jsou v rovnováze.

Rovnovážná poloha tělesa může být:

- a) stálá (stabilní)
- b) vratká (labilní)
- c) volná (indiferentní)

Stálá rovnovážná poloha tělesa

Těleso je podepřené (zavěšené) nad těžištěm.

Jeho svislá těžnice prochází podstavou tělesa nebo plochou vytvořenou spojením bodů, v nichž je těleso podepřeno.

Vychýlíme-li těleso ze stálé rovnovážné polohy, **jeho těžiště stoupá**. Přestaneme-li na těleso působit silou, vrací se do své původní polohy.

U: Nakresli kuličku tak, aby byla ve stabilní rovnovážné poloze.

Posune-li se svislá těžnice mimo podstavu tělesa, přechází těleso do vratké rovnovážné polohy.

U: Nakresli kvádr na vodorovné podložce v takové poloze, aby jeho svislá těžnice směřovala mimo jeho podstavu.

Vratká rovnovážná poloha tělesa

Těleso je podepřené (zavěšené) pod těžištěm.

Vychýlíme-li těleso z této rovnovážné polohy, **těžiště tělesa klesá.**

Těleso se nevrací do původní polohy, ale vychyluje se dále.

U: Nakresli kuličku tak, aby byla v labilní rovnovážné poloze.

Volná rovnovážná poloha tělesa

Těleso je podepřené (zavěšené) v těžišti.

Při vychýlení tělesa z této rovnovážné polohy **těžiště tělesa zůstává ve stejné výšce.**

Těleso zůstává v jakékoliv vychýlené poloze.

U: Nakresli kuličku tak, aby byla v indiferentní rovnovážné poloze.

Otázky a úkoly

1. Kdy je těleso v rovnovážné poloze?

.....

2. Vyjmenuj názvy jednotlivých rovnovážných poloh.

.....

3. V jaké rovnovážné poloze se nachází provazochodec na laně a v jaké hodinové kyvadlo?

.....

4. V kolika bodech neležících v přímce musí být podepřeno těleso, aby bylo ve stabilní poloze? .....

5. Jaká podmínka stálé rovnovážné polohy musí být ještě splněna v předcházející otázce?

.....

6. U následujících tvrzení rozhodni, zda jsou pravdivá či nepravdivá:

Poloha těžiště závisí na rozložení látky v tělese. ....

Těžiště leží vždy v materiálu tělesa. ....

Těleso má pouze jednu těžnici. ....

Podepřeme-li těleso v těžišti, zůstane v rovnovážné poloze. ....

Gymnasta visící na hrazdě je ve volné rovnovážné poloze. ....

7. Co znamená, když se řekne: „Těleso je v indiferentní rovnovážné poloze.“?

.....

.....

Použité zdroje:

Literatura:

1. BOHUNĚK, Jiří a Růžena KOLÁŘOVÁ. *Fyzika pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: Prometheus, c1998, 271 s. Učebnice pro základní školy (Prometheus). ISBN 80-719-6119-1.
2. BOHUNĚK, Jiří a Jiří BOHUNĚK. *Sbírka úloh z fyziky pro žáky základních škol*. 2. vyd. Praha: Prometheus, 1994, 126 s. Učebnice pro základní školy (Prometheus). ISBN 80-858-4906-2.

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech základních škol. Jakékoliv další použití podléhá autorskému zákonu.